

TEATRUL_{azi}

Revistă de cultură teatrală
editată de Fundația Culturală "Camil Petrescu"

„Agitatorul din Sildavia” de Zomir DIMOVICI

*Undeva, în Paris, trecând pe sub o boltă de la Promenade Plantée, bine ascunsă vederii, și depășind discret câțiva SDF (sans domicile fixe – fără domiciliu fix, adică), brusc îmi apare în fața ochilor vitrina librăriei unde-și află locul Casa Europei și a Orientului. Căutam acest loc, incitat fiind de ceea ce auzisem despre cei de aici. Dincolo de această denumire bombastic-francofonă, am descoperit un om – **Dominique Dolmieu**, directorul instituției – care se încapățânează să reziste pe baricadele promovării, în lumea „bobo” pariziană, a universului dramaturgic est-european, sau „Oriental” (cum e descris, concis și exhaustiv, pe firmament). Am intrat... Afară, continua placid o ploaie măruntă. Mi-am scuturat basca cumpărată cu vreun an în urmă, undeva, într-o localitate uitată de lume din Pirinei, am dat bună ziua și, după prezentările de rigoare, am început să torn, asemeni ploii lăsată în stradă, întrebări, în serii mici și dese. Prima din suita firească – zic eu – a fost cea legată de identitatea locului și a diriguitorului acestuia. Cu o voce molcomă și un aer gorkian, Dominique Dolmieu și-a început povestea:*

Începuturile...

M-a interesat teatrul, încă din 1989. A fost mai degrabă o curiozitate. În momentul în care am intrat în viața activă, s-a întâmplat să cadă Zidul Berlinului. Dincolo de zid, m-a interesat, la început, Albania. Tocmai terminasem cursurile

de regie și aveam un proiect pentru finalul stagiului. Stabilisem inițial ceva legat de *Minunata lume nouă* de Aldous Huxley; apoi am început să mă interesez de Ismail Kadare, și l-am descoperit pe Omer Kalechi – un pictor extraordinar, un om extraordinar... Toată lumea îmi spunea să nu mă duc acolo, așa că... mi-am făcut pașaportul, și gata: am plecat. Asta era în decembrie 1991, când lucrurile erau încă fierbinți. M-am întors cu o traducere, iar apoi am încercat să realizez alte traduceri. S-a dovedit dificil, iar publicarea lor – de asemenea: tuturor le părea bizar ceea ce făceam. Era, în același timp, o mare curiozitate – atât în rândul publicului, cât și al oamenilor din domeniu –, dar și un blocaj – pe partea instituțională teatrală franceză, care e, în mare parte, rasistă. Nu e un rasism xenofob, virulent, de extremă dreaptă. Se manifestă mai mult ca un sentiment de superioritate față de țările din Est. Există un „sovietism” din care se iese greu, iar în lumea teatrală franceză el se traduce printr-un imobilism, un conformism, un instituționalism, un colonialism – alegeți orice termen vă convine! Suntem o colonie nord-americană; altfel, am fi fost una sovietică! [râde]

Scopul...

Rațiunea noastră de a exista este promovarea textelor și invitarea artiștilor la întâlniri; e drept că azi facem mai puțin, pentru că nu prea sunt bani, dar înainte trimiteam oameni la festivaluri, pentru a găsi oportunități și legături. Facem ateliere, tot felul de lucruri... De exemplu, punem la dispoziție o sală pentru companii care lucrează pe text, pe proiecte europene. Nu prea mai facem proiecte mari... Cel mai adesea sunt schimburi de genul „te invit la mine în teatru, dar și tu mă inviți la tine”.

Noi...

Teatrul Național al Sildaviei este doar compania. Cum funcționează compania, în sine? Din capul locului, plecând de la denumire, Sildavia nu e decât un nume: țara nu există, în realitate. Asta împiedică existența unei noțiuni de instituție în sine. Și cum aceasta țară nu există, cu atât mai mult nu există nici un caracter național al companiei. Altfel, ea funcționează în mod convențional, are un sediu în care se fac repetiții și, pe de altă parte, are o editură. De exemplu, la fiecare lansare a unei cărți, există o sesiune de lectură. Sunt companii pe care le invităm, sunt și lecturile pe care le facem noi înșine. Avem o mare experiență privind dramaturgia Europei de Est: am avut un deceniu de dramaturgie albaneză (de acolo am început, în anii '90), iar acum suntem în plin deceniu macedonean, care are un teatru uimitor și exploziv: Stefanovski, Mircevska, Andulovski, iar înainte Plevnesh. Avem un spațiu unde se pot face repetiții: o sală polivalentă, căreia i-am spus Bunkerul Malroff-Vilarski, după doi „bunici” ai Teatrului Național al Sildaviei, Andrei Malroff și Dejan Vilarski. Bunkerul este un pic imaginea Albaniei, a Europei de Est. E ca o cavernă. E un loc, cu siguranță, al rezistenței politice și economice.

Eu...

Cine sunt eu? Sunt un agitator, un făcător de belele! [râde] Iată, încă: un aventurier al dramaturgiei... [râde iar]... europene. Și aventura continuă. [râzând]

Insha'Allah!

Ei...

În Balcani, chiar de la începutul anilor '90, poți găsi peste tot un teatru absolut pasionant. În România, Saviana Stănescu, Cărbunariu, acum Michailov – nu amintesc acum și alte nume; pentru aceasta, îmi cer iertare –, au ceva în comun cu Saiko din Croația, Serbianovici și Marcovici din Serbia sau Nezira din Kosovo. Toți Balcanii de Nord au un teatru foarte violent, crud, direct: o nouă viziune a realismului, ca să-i spun așa. În România sunt mari maeștri, cum ar fi Vișniec, care, deși a căpătat cetățenie franceză, n-a pierdut nimic din ceea ce e el ca român, din fericire. În Caucaz, în Țările Baltice, la polonezi, în Transnistria, în Ciprul de Nord, deși sunt situații complet diferite, există totuși o vitalitate care este prezentă. Sunt povești care interesează Occidentul, pentru că noi avem aici o utopie a consumului, a capitalului etc., dar în Est este vorba despre altă utopie. Există această barieră între Orient și Occident, care-i enervează enorm pe sloveni, spre exemplu, dar care îi face să râdă cu poftă pe baltici. Sunt, de asemenea, diferite regiuni, cum e Caucazul, unde puțin câte puțin se schimbă ceva, se construiește cu grijă – cum se întâmplă în Georgia. Această trezire este însă dură, pentru că în Rusia, chiar și în Azerbaidjan sau Armenia, nu e ușor să ai informații, să poți întreține relații. Informația sunt banii. E suficient să ne gândim la oamenii de afaceri din domeniu și la artiștii care sunt dispuși la mondenități, la discuții pe culoare, pentru a obține favoruri. Eu nu sunt prea talentat la astea. Eu prefer să lucrez pe principiul calității în sine și propun spre susținere doar ceea ce consider cu adevărat valoros.

Avem multe propuneri legate de România. Vom profita de primul moment pentru a face un eveniment românesc. După părerea mea, în București sunt deja oameni care fac ceea ce facem noi aici, care sunt interesați de texte și pe care noi dorim să-i cooptăm; vrem să lucrăm împreună, pentru găsirea de noi piese, pentru publicarea lor, pentru dezvoltarea unei baze de date, concertate apoi cu alte baze de date, similare. Evident, și pentru găsirea de resurse pentru a plăti autorii și traducătorii.

Ar mai fi un alt aspect: cel al găsirii unei modalități de circulație a textelor, ținând cont de faptul că tipărirea pe suport de hârtie devine din ce în ce mai costisitoare. Asta presupune un soi de pragmatism în raport cu „tipărirea” electronică, pentru că o carte tipărită o poți împrumuta, o poți așeza într-o bibliotecă publică, o poți integra într-un schimb fizic. Cartea electronică, care nu e încă îndeajuns răspândită, are de asemenea potențialul ei de viitor: ai posibilitatea de a o citi oricând, inclusiv pe telefonul portabil.